

Нерідко фразеологізми мають не зовсім ясний зміст, що повністю суперечить духу науково-технічної мови. Але фразеологічні одиниці найвиразніше передають дух і неповторну красу мови, яку створював народ протягом віків для потреб спілкування. Виділяють: суто спортивних фразеологізми, які вживаються лише в цій галузі людської діяльності; фразеологізми, які прийшли в мову спорту із загальнонародного вжитку; фразеологізми які із суто спортивних стали загальноживаними. Часто фразеологізми відтворюють дійсність глибше, ніж окрема синонімічна йому лексема.

Таким чином, спортивні і наукові термінології мають багато спільного. В зв'язку з цим неправомірно відносити спортивні терміносистеми до розряду периферійних; тим більше не слід розглядати спортивну лексику як нетермінологічну. Зіставлення спортивної і наукової термінології дозволяє виявити специфіку терміносистем різних типів.

СПОСОБИ УТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Доп. - Шепотько А. Г., ПР-11.
Наук. кер. - доц. Кобякова І. К.

Юридична термінологія виступає найбільш важливою та інформативною частиною мови права. Питання юридичної термінології є досить актуальним. Без термінів неможливо максимально точно викласти законодавчу думку. Юридична термінологія допомагає досягти максимальної лаконічності юридичного тексту.

Саме мова є засобом, процесом і продуктом різних галузей права, де юридичні тексти, у письмовій чи усній формі, породжені з метою обслуговування регульованої соціальної поведінки. Розвиток суспільства, зміна суспільно-економічних формацій та ідеологій здійснюють безпосередній вплив на

юридичну термінологію, яка, в свою чергу, виступає найбільш важливою частиною мови права. Зацікавленість проблемою дослідження правової мови пояснюється значимістю функцій, які виконуються як правом, так і мовою в суспільстві.

Зародження юридичної термінології пов'язане з виникненням права. Писемною мовою права були спочатку латинь та англійська. Переважала латинь і поступово вона завойовувала нові позиції. Латинь була мовою офіційних документів. Це не була класична або середньовічна латинь, проте це був різновид латині, юридична латинь, яка містила багато латинізованих англійських і старофранцузьких слів. Наприклад, давньоанглійське "morder", таємне вбивство, стало "murdrum", а пізніше – сучасним "murder".

Вивчення й використання римського права спричинилися до інтенсивного запозичення слів з латинської мови, наприклад: *ab initio* – спочатку, *bona fide* – сумлінно, добросовісно, *casus belli* – привід до війни, *causa* – позов, *corpus delicti* – склад злочину, *de facto* – фактично, *de jure* – юридично, *et alias* – та інші, *ex parte* – односторонній, на користь однієї сторони, з перевагою для однієї сторони, *gratis* – безоплатно, *habeas corpus* – наказ про представлення заарештованого до суду, *in rem* – стосовно до самої речі, *jus soli* – набуття громадянства за місцем народження, *lex ordinary* – закон місця розгляду справи, *lex lata* – позитивне право, *lis pendens* – позов, що знаходиться на розгляді, *nolo contendere* – "не бажаю заперечувати" (заява про відмову заперечувати пред'явлене обвинувачення).

Отже, мова та право виникають щоб керувати діяльністю людей, щоб цей процес був ефективним, засоби керування (в даному випадку мовні і правові одиниці) повинні бути співвіднесені з миром життєдіяльності людини.

На сьогоднішній день усному перекладачу як ніколи доводиться зустрічатися з юридичною термінологією, і не тільки в зв'язку з судовими конфліктами і упорядкуваннями, але і в сфері економіки і навіть все більш частіше в повсякденному житті.

За структурою юридичні терміни поділяються на прості та складні. В свою чергу вони формуються за допомогою суфіксів і префіксів. Додаючи суфікси до різних частин мови (дієслово, іменник, прикметник), ми отримуємо слова з новим значенням. Наприклад, терміни, що утворюються за допомогою суфіксів: *to argue* (дієслово) + *ment* = *argument* (іменник) - довід, *to examine* + *tion* = *examination* - допит, слідство, *to proceed* + *ing* = *proceeding* - розгляд справи в суді; *robber* (іменник) + *y* = *robbery* (іменник) - крадіжка; *legal* (прикметник) + *ity* = *legality* (іменник) - законність; *guilt* (іменник) + *less* = *guiltless* (прикметник) - невинний, *notary* + *ial* = *notarial* - нотаріальний; *to legislate* (дієслово) + *ive* = *legislative* (прикметник) - законодавчий; *legal* (прикметник) + *ly* = *legally* (прислівник) - законним чином. Способи утворення термінів за допомогою префіксів: *un* + *lawful* (прикметник) = *unlawful* (прикметник) - незаконний, *im* + *material* = *immaterial* - неістотний; *in* + *action* (іменник) = *inaction* - бездіяння; *im* + *prison* (іменник) = *to imprison* (дієслово) - саджати до в'язниці; *re* + *hearing* = *rehearing* - повторне слухання; *counter* + *to act* = *to counteract* - протидіяти; *inter* + *dependence* (іменник) = *interdependence* (іменник) - взаємозалежність. Існує також префіксально-суфіксальний спосіб творення прикметників: *inadequately* - неадекватно. Є й інші способи утворення юридичних термінів, такі як: *law* (іменник) + *making* (іменник) = *lawmaking* (іменник) - видання законів; *to blame* (дієслово) = *blame* (іменник) - звинувачення, *to witness* = *witness* - свідок. Завдяки афіксам відбувається спеціалізація та класифікація юридичних термінів.

Оскільки правнича галузь перебуває сьогодні на стадії активного розвитку і вдосконалення, створюються нові терміноодиниці відповідного словотвірного типу за існуючими словотвірними моделями як від слов'янських, так й від іншомовних основ.

Лінгвістами виявляються й описуються способи творення термінів у різних розвинених європейських мовах, що забезпечує об'єктивність прогнозу відносно подальшого розвитку тієї чи іншої терміносистеми. У центрі цих досліджень

знаходиться термін, природа семантики якого виявляється насамперед через співвіднесеність із поняттям. Основним носієм понятійного значення в усіх термінологіях, у тому числі й в юридичній, виступають іменники (*викрадач - thief, позивач - plaintiff, присуд - sentence*).

Однією з найбільш актуальних проблем є дослідження термінів-аббревіатур в англійській юридичній термінології. Словотвірна активність аббревіації в англійській юридичній термінології веде і до її широких семантичних можливостей. Скорочуються не тільки найменування закладів (*C.M. - Court Martial*) та документів (*C.P. - Code of Civil Procedure*), але і найменування осіб (*deft. - defendant*) та дій (*H.T. - high treason*), що посилює продуктивність аббревіації.

Отже, мова чутливо реагує на всі процеси, які відбуваються у суспільстві. Контакти з носіями інших мов, зміна релігії, побудова писемності, розробка правопису та суспільно-політичної термінології тощо — все це має значний вплив на розвиток сучасних терміносистем, зокрема на розвиток термінології правової науки в англійській мові.

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВИ ОРАТОРА

Доп. - Ульянич В. А., ПР-13.

Наук. кер. - ст. викл. Чепелюк А. Д.

Сьогодні існує безліч різних підходів, спроб поглянути на риторику під різними кутами зору, в тому числі лінгвістичного. Ставлення до риторики з боку вчених-лінгвістів далеко не однозначне: одні вважають риторику складовою стилістики, інші — культури мовлення, треті — прагматики, четверті — лінгвістики тексту.

Ораторському тексту притаманні інформативність, комунікативно-прагматична цінність, зв'язність і цілісність. Текст промови оратора зазвичай реалізується в усній, монологічній формі з попереднім обмірковуванням або імпровізовано. Деякі мовознавці виділяють мову оратора в